

Historia ya Falsafa

12 Mungu wa Aristotle

Na Dkt. Arthur Holmes wa Chuo cha Wheaton

Sasa, hebu turudishe mawazo yetu nyuma, kama ungependa, kwenye simulizi la Aristotle kuhusu Mungu. Tulielekea katika hili, kama anavyofanya yeye, kufuatia mjadala wa metafizikia yake, tukionyesha jinsi kila aina ya kitu ambacho ni, kila aina ya mchakato wa mabadiliko au kuwa, Lazima ielezwe kwa kuzingatia vipengele vinne au sababu nne. Sio tu jambo au chanzo cha mambo ambacho ndicho kinachobadilika, si tu chanzo chenye ufanisi kinachotumia nguvu, bali chanzo rasmi, asili muhimu ya kinachoendelea, na chanzo cha mwisho, kusudi.

Sasa, ikiwa hiyo ni kweli kwa kila mchakato wa mabadiliko na kila kitu kilichopo, pia ni kweli kwa kila aina ya mwendo ndani ya ulimwengu mkubwa. Kwa hivyo, ni kweli sio tu kwa mabadiliko yanayotokea Duniani, lakini pia kwa mzunguko wa sayari, ni kweli kwa nyota zile zisizobadilika kwenye mzunguko wa nje wa ulimwengu, ambao kila mmoja unazunguka kwenye mhimili wake. Ni kweli, kwa maneno mengine, kwa ulimwengu mzima, kwamba mwendo wake usio na mwisho, mwendo wa anga, mwendo wa anga wa duara, mzunguko, mzunguko, mzunguko, lazima uwe na sababu ya kutosha.

Asili ya kimaumbile ya kitu hicho imeelezwa kwa kutumia vipengele vya msingi, pamoja na etha, ambayo hujaza nafasi kati ya mzunguko wa nje wa vitu na sayari. Kisababishi kimaumbile kipo. Kisababishi kinachofaa ndani ya ulimwengu ni wazi.

Ni mwendo wa nyota hizo zisizobadilika unaoleta mabadiliko katika etha, unaodumisha mzunguko wa sayari, unaodumisha mabadiliko katika angahewa ya Dunia, unaodumisha mchakato ya mabadiliko Duniani. Kwa hivyo sababu yenye ufanisi hupita njia yote. Sababu rasmi katika asili ya vitu, ikiwa ni pamoja na asili ya nyota zisizobadilika, kwa sababu ni asili yao kuzunguka.

Ikiwa kwa namna fulani au vinginevyo, mzunguko huo hauwezi kuwa tu nguvu, uwezo, lakini kitu kinachotimizwa, ni nini kinachodumisha uhalisia wa mwendo wa ulimwengu na kuupunguza hadi kwenye chanzo cha nje chenye ufanisi zaidi, mwendo wa nyota zisizobadilika? Ni nini kinachodumisha hilo? Na unakumbuka hitimisho alilofikia, yaani kwamba zaidi ya mzunguko wa ulimwengu, una kiendeshi kisichobadilika. Nyota zisizobadilika husogea. Kiendeshi kisichobadilika hakisogei, bali husogea vitu vinavyosogea.

Yenyewe, haibadiliki, lakini ndiyo chanzo kikuu cha mabadiliko ya kila aina. Kwa sababu ya ushawishi wake kwenye nyota hizo zisizobadilika, ambazo ndizo chanzo

kikuu cha nje chenye ufanisi wa kila kitu kinachoendelea katika ulimwengu. Sasa, je, ulifuata wazo hilo la mara ya mwisho? Ni rahisi kutosha kulielewa .

Lakini mara tu unapogundua mtazamo wake wa ulimwengu wa kijiografia, sayari zinazozunguka dunia, sawa, na nyota zisizobadilika kwenye mzunguko hapa, kila moja ikizunguka kwenye mhimili wake na kupita zaidi ya kihamishi kisichosogea. Kila kitu kingine kinasogea, isipokuwa kihamishi kisichosogea. Hakuna mabadiliko, hakuna nguvu zinazofanya kazi juu yake.

Kwa hivyo hiyo ndiyo picha anayoitengeneza. Na katika sehemu iliyobaki ya kitabu cha 12 cha Metafizikia , sura ya 6 na inayofuata, anazungumzia kipengele kimoja au kingine cha picha hii. Kumekuwa na aina zote za ukosoaji wa kifasihi uliofanywa kuhusu utunzi wa kifasihi wa Kitabu cha 12.

Je, yote yameandikwa kwa wakati mmoja? Je, ni mkusanyiko wa mambo yaliyounganishwa? Je, ni ya Aristotle kweli? Unajua, aina ya mambo ambayo ukosoaji wa fasihi hufanya. Naam, mambo yote hayo yameendelea na kitabu cha 12. Lakini kuna picha, angalau, ambayo imepitishwa kama ya Aristotle, na nina mwelekeo wa kufikiria hivyo.

Kuna ushuhuda mwingi zaidi katika hati na matoleo kwamba ni wa Aristotle kuliko wa fasihi nyingi za kale. Lakini katika sura ya 6, ukurasa wa 373, 374 katika Anthology ya Kaufman, katika sura ya 6, anasisitiza madai haya kwamba Mungu huyu ndiye Mtoaji Asiyesukumwa. Na anatoa kutokana na hilo maana zaidi kwamba mtoaji asiyesukumwa ni uhalisia halisi.

Sasa, unafahamu vya kutosha maneno uwezo na uhalisia ili kupata nguvu ya hili. Kwa Aristotle, kila mabadiliko ni uhalisia wa uwezo fulani. Ni uhalisia wa uwezo fulani.

Huenda niko hapa, sasa ninautekeleza uwezo huo. Huenda nimerudi nyuma kwa mhadhara, sasa ninautekeleza uwezo huo. Kila mchakato wa mabadiliko ni utekelezaji wa uwezo fulani ambao kitu hicho kinao.

Lakini kusema kwamba Mungu ni uhalisia safi ni kusema hakuna uwezo usiotimizwa. Unaona ? Hakuna uwezo usiotimizwa. Hakuna mabadiliko yanayowezezekana kwa Mungu.

Hakuna mabadiliko yanayowezezekana. Chanzo cha mwisho cha mabadiliko kisichobadilika, kisichobadilika. Kichocheo kisichobadilika, uhalisia halisi.

Sasa hilo ni muhimu. Kwa nini aende njia hiyo? Naam, nadhani lengo moja ni unapoangalia mbele , husaidia kusoma ukurasa wa mwisho, sura ya mwisho ya riwaya. Unapoangalia mbele na kuona anakotoka, Mungu huyu ni mwema kabisa.

Na kama ni nzuri kabisa , basi hakuna nafasi ya kuboresha. Na kama ni nzuri kabisa, basi haitabadilika na kuwa mbaya zaidi. Kwa hivyo, kungewezaje kuwa na mabadiliko , unaona? Kwa hivyo ukiangalia mbele, sawa, kama umbo la Plato la wema, mabadiliko, kwa maana hiyo, hayawezekani.

Lakini muhimu zaidi, nadhani, inarudi kwenye ukweli kwamba katika hoja hiyo kutoka kwa asili ya ulimwengu, anajaribu kuelezea mchakato wa mabadiliko wa milele, wa milele, usiobadilika. Unakumbuka katika aina tofauti za mwendo, mstari, mstari mstatili, mviringo, kuna mchakato mmoja tu usiobadilika wa mwendo, mwendo wa mviringo, ambao hauna mwanzo wala mwisho. Hakuna mahali pa kugeuka ambapo inakubidi kusimama na kugeuka.

Lakini ni mwendo wa mviringo wa milele unaotambulisha sayari na nyota zisizobadilika. Kwa hivyo, unataka kitu kama sababu ya mwisho ya kile ambacho kina asili isiyobadilika. Na kuwa na asili isiyobadilika kabisa kunamaanisha kwamba kitu hicho lazima kiwe si kitu, bila hata uwezo, au vinginevyo uhalisia safi.

Ukweli halisi bila uwezo usiotimizwa, ili hakuna mabadiliko yanayowezekana. Sasa, Plato, bila shaka, alikuwa ameona maumbo yake yasiyo na kifani kama kinga dhidi ya mabadiliko yote yanayowezekana, ya milele, na pia umbo la mema. Aristotle, ndiyo, ana umbo la mema .

Lakini wazo hili la Mungu aliye juu ya mchakato wote wa mabadiliko limejikita ndani ya Plato na Aristotle. Ndiyo? Labda sielewi dhana ya uhalisia, kwa sababu inaonekana, ikiwa Mungu amekamilika kikamilifu, basi lazima awe ametoka mahali fulani, akakua na kuwa mtu aliyekamilika kikamilifu... Hapana, sikufanya hivyo. Ndiyo, unaona anasema bila kusukumwa, ikimaanisha kuwa hapakuwa na mchakato wa mwendo pia.

Kwa hivyo, wa milele ni yule ambaye amekuwa hivyo siku zote. Sawa, uhalisia mtupu. Ndiyo.

Sawa? Kwa mujibu wa hayo, ulisema kwamba aidha awe si kitu au vinginevyo awe ukweli halisi. Je, hiyo ni kitu kile kile, sawa? Aidha awe si kitu au kila kitu. Ndiyo, aidha awe mkamilifu au awe si kitu kabisa. Sawa.

Ndiyo. Kwa hivyo je, hiyo ni aina ya wazo la kuabudu miungu, kwamba yeye ndiye kila kitu? Sio lazima. Mtu mwingine aliuliza mara ya mwisho, baada ya darasa, au ilikuwa hapo awali, je, Aristotle ni kuabudu miungu? Unaposoma kitabu hiki cha 12 cha Metafizikia, hapana, inaonekana kama mtendaji asiyetikisika ni kiumbe kisicho na mipaka, lakini ukamilifu wa kiumbe.

Lakini nasema hivyo kwa kusitasita kwa sababu katika De Anima, kuhusu nafsi, anazungumzia nafsi yenye mantiki, si nafsi moja moja yenye mantiki, bali

anazungumza kana kwamba kuna nafsi fulani yenye mantiki ya ulimwengu. Kama Anaxagoras, kitanzi , akili, sababu. Sasa, ikiwa anakusudia kuitambua hiyo na msongeshaji asiyetikisika, unaona anakoelekea? Ingesikika kana kwamba hiyo ni roho ya ulimwengu wa platonian au vinginevyo msongeshaji asiyetikisika, na labda hiyo.

Lakini hajawahi kuandika katika fasihi yoyote ambayo ilinusurika uhusiano wowote kati ya hizo mbili. Kwa hivyo hilo linatuacha hewani. Lakini angalau ushawishi wake kwa wale ambao wamefuata mila ya Aristotle umekuwa zaidi katika mwelekeo wa imani ya Mungu na ya Mungu, unaona, kuliko katika mwelekeo wa imani ya miungu mingi.

Hata hivyo, baada ya kusema hivyo, Kristen, tambua kwamba mungu huyu wa Aristotle si muumbaji. Yeye si muumbaji, angalau si kwa maana ya Kiyahudi-Kikristo, ambapo kitendo cha uumbaji huleta vitu kuwepo. Anaumba kutoka kwa vitu visivyo na kitu ambavyo vipo.

Yeye hutoa uhai kwa vitu. Sasa, sivyo ilivyo kwa mungu wa Aristotle. Yeye ni wazi sana na anaendeleza hili katika sura ya 7, nadhani ni, au ni sura ya 8, sura ya 7, kwamba mungu huyu si chanzo chenye ufanisi, hatumii nguvu, hatumii nguvu, si chanzo chenye ufanisi kinachosonga cha chochote, unaona.

Haisukumii vitu. Hailazimishi vitu kuwepo. Na kadhalika.

Kwa kweli, hahitaji kufanya hivyo. Kwa sababu ulimwengu, angalau, nyenzo za ulimwengu, zilikuwepo kila wakati . Vipengele vya kimwili kwa Wagiriki vilikuwa vya milele, vya milele.

Daima zilikuwa. Na Aristotle anatoa hisia kwamba ulimwengu na muundo wake kwa ujumla ni wa milele. Baada ya yote, nyota hizo zisizobadilika zina mwendo wa mstari wa milele.

Milele, milele, siku zote zilikuwepo, zitakuwapo daima. Unaona. Dhana za milele na milele ni sawa kwa Aristotle.

Kwa hivyo unachohitaji katika mungu huyu ni mmoja ambaye kwa nguvu yake mwendo unaendelea. Unaendelea bila kukoma. Mwendo huu wa mviringo wa milele.

Sasa, ikiwa unafikiria kwa upande wa fizikia ya kisasa, kwa mujibu wa kanuni ya hali ya kutofanya kazi, hilo halingekuwa muhimu sana. Miili huendelea katika hali ya mwendo au kupumzika, ambayo kwa kawaida iko. Lakini si katika fizikia ya Kigiriki, unaona, ambapo mabadiliko yanachukuliwa kama kitu bandia.

Mwendo ni kitu ambacho kinapaswa kuzalishwa na kudumishwa. Na kwa hivyo basi, lazima uwe na kiumbe ili kudumisha mwendo wa milele. Lakini si kama sababu inayofaa.

Kwa nini isiwe hivyo? Naam, sababu nyingine. Ili kutenda kama sababu yenye ufanisi, lazima ufanye jambo. Tumia nguvu.

Na katika kutumia nguvu, unapitia mchakato wa mabadiliko. Kubadilika kutoka kutotumia nguvu hadi kutumia nguvu. Na kama hakutakuwa na mabadiliko, hakuwezi kuwa na matumizi ya nguvu.

Kwa hivyo hakuna sababu inayofaa. Kwa hivyo, ataelezeaje? Jibu ni, bila shaka, katika suala la sababu ya mwisho. Mungu ndiye sababu ya mwisho, lakini si sababu inayofaa.

Na anasema waziwazi kuhusu hilo. Mungu ndiye chanzo cha mwisho, si chanzo chenye ufanisi. Kwa hivyo asili ya mtendaji huyu asiyetikisika ni ya kushangaza sana, ya ajabu sana, kiasi kwamba mambo husukumwa na mshangao.

Tazama neno ajabu linakupata unapolishangaa. Loo, anatumia si neno ajabu tu bali pia neno upendo. Hatua ya upendo.

Tamaa ya kuwa kama hiyo. Hiyo ndiyo dhana ya Grigero , unaona. Kwa kutaka kuwa kama ilivyo, unaendelea kuitekeleza.

Na ili kuzungumzia upendo wa nyota, lazima ahusishe kitu kwa nyota ambacho ni zaidi ya maada isiyo na kitu. Baada ya yote, kati ya Wagiriki, kuna mtu mmoja tu kama Democritus, mtaalamu wa atomiki, ambaye alifikiria maada kama isiyo na kitu. Wengine, kwa njia moja au nyingine, wanaonekana kukubaliana na Thales kwamba ulimwengu unauzwa, ukiwa hai, unaona.

Dhana ya kikaboni zaidi, ukipenda. Ulimwengu ulio hai. Na hivyo roho za nyota zisizobadilika huhamasishwa kutaka kuwa hivi, ambapo hushangaa.

Sasa, kama anamaanisha kwamba roho za nyota zisizobadilika zina fahamu ni swali lingine. Baada ya yote, viumbe hai vingi husogea bila fahamu. Balbu za daffodil zilijuaje wakati wa kutoa daffodil zao? Zimezikwa kwenye udongo jinsi zilivyo.

Naam, ukipenda, anaona kitu kinachofanana na hicho. Na hivyo nyota hudumisha mwendo wao. Na Mungu ndiye chanzo cha mwisho.

Sasa, kuna matokeo mengine ambayo yanapaswa kuchorwa. Na anafanya hivi katika sura ya 9. Hii ni sura ya 6. Hebu tuone, je, ninaelewa hilo? Sura ya 6, Sura ya 7. Hebu tuone, hebu tuone. Ndiyo, 6 ni uhalisia halisi.

7 ndiyo sababu ya mwisho, samahani. Hebu tueleze hilo. Sura ya 6, Sura ya 7. Sura ya 9. Sura ya 8 inaeleza kwa undani zaidi kuhusu kosmolojia na nyota zisizobadilika na kadhalika.

Lakini sura ya 9. Naam, ikiwa kiumbe huyu wa kimungu ni uhalisia safi, mtoa huduma huyu asiyetikisika, sababu hii ya mwisho, haina budi kufanya chochote, utaelezeaje uhalisia wake? Na maelezo yake ni kwamba haifanyi chochote ila kufikiria kwa mawazo yake mwenyewe. Sasa, unajua ni nini kufikiria peke yako. Kutafakari, kutafakari, kufikiria mawazo yako mwenyewe, kuyatafakari, kuyafurahia, na kadhalika.

Lakini kwa nini tu hivyo? Naam, kwa sababu rahisi kwamba kama mtoa hoja huyu asiyetikisika angepata mchango wa utambuzi au aina nyingine yoyote ya mchango kutoka nje katika mawazo yake, unaona, angesukumwa na vichocheo hivyo vya nje kufikiria mambo fulani. Na kwa kuwa mtoa hoja asiyetikisika, uhalisia mtupu, hakuna kitu ambacho hakijatimizwa au kinaweza kutimizwa. Kwa hivyo hakuna mchango wowote katika mawazo yake kutoka nje.

Haoni shomoro akianguka. Na kadhalika. Na kama angekuwa akibuni mawazo mapya kabisa, akibuni ulimwengu wa ubunifu, basi kungekuwa na shughuli inayoendelea ambayo haikuwahi kutokea hapo awali.

Unaona ? Kungekuwa na uwezo usiotimizwa unaohusika hapo pia. Kwa hivyo shughuli pekee ya kiakili ambayo msogeaaji asiye na mwendo anaweza kuwa nayo ni kujitambua. Kutafakari mawazo yake mwenyewe.

Anafikiria mawazo yake mwenyewe. Anajua mawazo yake mwenyewe wakati wote. Hapati chochote kipya ndani yake.

Lakini akifikiria kwa mawazo yake mwenyewe. Sasa, kiumbe kama hiki, ambaye ndani yake hakuna uwezekano kwamba hakijakamilika, ni kizuri kabisa. Kizuri kabisa.

Kwa sababu wema kwa aina yoyote ya kiumbe ni uhalisia wa uwezo wake. Kwa mbwa kuwa mwema ni kuwa aina bora ya mbwa awezavyo kuwa. Kwa nguvu ya uwezo wake ni aina ya mbwa aliyo.

Ndivyo ilivyo. Kwa wewe kuwa mwanafunzi mzuri ni kufanikisha uwezo wako kama mwanafunzi kwa kadri uwezavyo, ukiwa aina ya mwanadamu uliye. Kufanikisha uwezo wako ni faida yako.

Na hivyo, kwa mtu ambaye ni msafi, wema ni safi. Hakuna chunusi. Hakuna mikunjo.

Hakuna uhaba. Hakuna uhaba wa kuwa mwema. Na kwa hivyo hapa unampata Mungu wa Aristotle.

Ukipenda, hii ni jaribio la awali la kile tunachokiita theolojia ya asili. Theolojia inayotegemea hitimisho kutoka kwa kile tunachokijua kuhusu asili. Theolojia inayotegemea hitimisho kutoka kwa kile tunachokijua kuhusu asili.

Ndiyo. Na hutoa mfumo wa msingi ambao theolojia nyingi za Kiyahudi-Kikristo, Kiislamu, na asilia za baadaye zilifanya kazi. Kama tutakavyoona tutakapomfikia Thomas Aquinas, hoja zake za kawaida za kuwepo kwa Mungu.

Fanya kazi na aina hii ya mpango. Imebadilishwa ili kuendana na fundisho la uumbaji. Lakini theolojia ya asili ambayo Aquinas anafuata ni aina ile ile ya mawazo inayoendelea hapa.

Maswali? Maoni? Ndiyo. Bob. Mtu anawezaje kuwa halisi? Je, unaweza kuwa kama Mungu? Ndiyo, nataka kuzungumzia maadili yake hivi karibuni.

Lakini hakika uhalisia wa mwanadamu unafanana na Mungu. Shughuli ya juu zaidi ambayo tunaweza kushiriki, kulingana na Aristotle, ni kumtafakari Mungu. Ndiyo.

Kwa hivyo uko kwenye njia sahihi, basi, katika kuona hitimisho zinazopaswa kutolewa. Fanya balbu hizo za maua ambazo ulikuwa unazungumzia, Ili kuweza kutekelezwa, je, hawangelazimika kuwa na njia fulani ya kujua kuhusu mtoa hoja asiyesogea? Namaanisha, kama, ndani, ili kuwa sehemu ya hisia ya mshangao. Ndiyo, si mlinganisho mzuri.

Ni kale, sivyo? Sio mlinganisho kamili, mlinganisho wa balbu. Hoja ya mlinganisho huo, kama nilivyoutumia, ilikuwa kusema kwamba balbu hazina fahamu. Lakini kwa namna fulani au vinginevyo, zinajibu.

Hilo ndilo swali langu. Aristotle angesema nini, namaanisha, ikiwa roho ya kitu cha ndani, kama vile balbu au shina, haijui, basi inashangaa kwa wema gani? Ndiyo, je, anamaanisha mshangao wa fahamu? Unaona? Je, anamaanisha upendo wa fahamu? Kutaka kwa fahamu, kutamani? Au anamaanisha tu kwamba kuna mwelekeo wa asili? Unaona? Mwelekeo wa asili kuelekea aina fulani ya shughuli ambayo ni asili ya vitu hivyo. Yeye ni wazi kabisa kwamba huna haja ya kuhusisha fahamu na michakato yote ya kiteolojia.

Teleolojia inalenga vyanzo vya mwisho. Hapana. Anasisitiza hivyo pia katika sehemu inayohusu maumbile kutoka kwa fizikia ambayo umekuwa ukisoma.

Vile vile anasisitiza kwamba sababu za mwisho hufanya kazi katika kila mchakato wa asili. Baadhi ya fahamu kwa wanadamu na kwa kiasi fulani kwa wanyama, lakini vinginevyo hazina fahamu. Lakini bado kuna sababu za mwisho.

Kwa nini? Naam, sababu ya mwisho ni ya ndani kabisa katika kitu hicho. Kwa sababu ya asili yake, umbo lake, unaona, huja likiwa limejazwa uwezo huo. Kwa mwelekeo huo, msukumo huo.

Unaona ? Unakumbuka picha katika Timaeus ambayo Plato anakupa ya Mungu akizungusha ulimwengu? Unauachilia, na unapungua kwa namna fulani? Naam, ni kama Aristotle anasema haukuhitaji kupunguzwa hapo awali. Lakini haupungui kamwe kwa sababu Mungu anaendelea kutoa aina fulani ya mvuto wa sumaku. Unaona ? Kama, ili kuudumisha, si lazima utumie nguvu? Hapana, sivyo ikiwa mchakato wa asili una nguvu ya kutosha ndani yake, ambayo, ikitekelezwa na kuelekezwa ipasavyo, hutoa bidhaa.

Unachotakiwa kufanya ni kuifungua hiyo. Daudi? Je, Mungu wa Aristotle ni Mungu mwema kwa maana kwamba tunatumia neno wema kama kivumishi? Au ni Mzuri kama G mkuu? Ndiyo, analitumia kama kivumishi, kama Plato alivyofanya, pamoja na nomino. Labda swali lako ni kama linamaanisha aina fulani ya ukamilifu wa kimetafizikia.

Au kama inamaanisha ukamilifu wa kimaadili. Unaelewa tofauti? Ukamilifu wa kimetafizikia, aina kamilifu zaidi ya kiumbe kinachoweza kuwepo. Unaona ? Naam, hakika anamaanisha cha kwanza, kimetafizikia.

Na jinsi anavyozungumza katika sura ya 10 na sehemu moja au mbili katika maandishi yake, nadhani anamaanisha la pili, la kimaadili. Nadhani anamaanisha la pili. Nilikuwa nikikosoa mtazamo wa Aristotle kuhusu Mungu kwa kusema kwamba dhana ya Mungu ina kazi mbalimbali.

Ina kazi ya kimetafizikia katika kusesitiza au kukamilisha mpango wa kimetafizikia. Na Mungu wa Aristotle hakika hufanya hivyo. Dhana ya Mungu pia ina kazi ya kimaadili kama inayoonyesha wazo la kuwa mzuri kimaadili.

Wema katika asili, katika tabia, katika vitendo. Na Aristotle anasema vya kutosha kiasi kwamba nadhani anamaanisha hivyo. Kwa kweli, Wagiriki wote wanaonekana kufikiria kwamba kile ambacho ni kizuri kimaafumbo kwa ufafanuzi ni kizuri kimaadili, ikiwa thamani ya maadili imejengwa katika kimefumbo.

Sasa, kazi nyingine ambayo dhana ya Mungu ina, bila shaka, ni kama kitu cha kuabudiwa kidini. Kitu cha kuabudiwa kidini. Na nilikuwa nikimkosoa Aristotle kwa kusema kwamba Mungu wake si kitu cha kuabudiwa kidini.

Lakini katika kipindi cha miaka miwili au mitatu iliyopita, nilipokuwa nikisoma tena Aristotle, sidhani kama hiyo ni sawa. Chukua neno hili ajabu, upendo, kutaka kufanana, na dhana ya kuiga Mungu ipo. Kusema kutafakari Mungu ni shughuli yetu ya juu zaidi kunasikika kama lugha ya kidini.

Na katika sehemu moja katika siasa zake, anasema serikali inapaswa kuunga mkono mahekalu ya kidini. Yafadhili. Kana kwamba dini, ambayo inaunga mkono wema wa kimaadili, ni kwa maslahi ya serikali, ambayo kazi yake ni kufikia maisha mazuri, ambayo ni mema kimaadili, na dini, Aristotle anaona, inaunga mkono hilo.

Kwa hivyo, ndio, nadhani kwamba Mungu wa Aristotle, kama anavyoonyeshwa katika metafizikia, bila shaka, atakuwa akiunda kazi ya kimetafizikia kimsingi, lakini bado ana kazi ya kimaadili na kidini katika mawazo yake. Kwa hivyo imenibidi nibadilishe mawazo yangu kuhusu hilo. Jambo moja linalonisumbua kuhusu mtendaji huyu asiyetikisika ni Mungu.

Anaonekana kama mjinga na asiye na maana kwa sababu anakaa tu na kufikiria kuhusu mawazo yake. Na inaonekana kama labda yeye, na labda hii ni kwa sababu nimekulia katika enzi tofauti, kwamba hana msingi au sababu yoyote ya sifa za kimapenzi. Shauku na upendo.

Ndiyo, sina uhakika kama neno ujinga ndilo neno sahihi. Mbali, mbali, bila kujali. Unajua, Mungu anakupenda na ana mpango mzuri kwa maisha yako.

Hapana, hakuna sheria nne za kiroho katika Aristotle. Hapana, hakuna chochote kati ya hizo. Nadhani unaweza kutaka kusema isiyo ya kibinafsi, kwa maana ya kutojali kibinafsi.

Ingawa kama mawazo ya ufahamu na tabia ya maadili ni muhimu katika kufafanua utu, basi inaonekana kama Mungu wa Aristotle, jinsi anavyozungumza, anaweza kuwa wa kibinafsi kwa maana hiyo. Lakini yuko mbali sana na Mungu wa Ibrahimu, Isaka, na Yakobo. Zaidi ya hayo, yuko mbali na Mungu aliyefanyika mwili katika Yesu Kristo.

Kupenda na kujitoa. Naam, mbali sana na hilo. Kama ilivyo kawaida kwa Mungu wa theolojia ya asili.

Baada ya yote, ikiwa unajaribu kupata aina fulani ya uelewa wa Mungu kutokana na kile unachokijua kuhusu mpangilio wa asili, Warumi 1 inatuambia tunaweza kujua nini, nguvu zake za milele na Uungu? Kuna mipaka kwa hili, bila shaka. Na watu wengi wanaojaribu kufanya theolojia ya asili husema kuna mengi zaidi kuhusu Mungu ambayo yanapaswa kutoka kwa dini iliyofunuliwa. Jambo ni kwamba, Aristotle hakuridhika na dini za siku zao.

Ndiyo? Ulipozungumzia kuhusu Mungu wa watano, uzoefu wa watano, ndio, uko sahihi. Unaona, nini kitatokea katika wazo linaloendelea la, nini, miaka elfu ijayo? Naam, katika miaka miwili au mitatu ijayo, sawa, miaka 500, ndani ya miaka 500 ya Aristotle, ni kwamba biashara hii ya jinsi ya kuhusisha ulimwengu wa maadili ya milele, iwe ni maumbo ya Plato au Mungu wa Aristotle, na ulimwengu wa asili, na kile tulicho na tunachofanya, suala hilo linakuwa muhimu. Unaona ? Ni jambo moja kusema kuna mifumo ya milele ya kuiga, hata Mungu wa kuiga.

Lakini nguvu iko wapi katika ulimwengu wa asili au katika ulimwengu wa mwanadamu, katika historia, katika maisha ya mwanadamu? Jambo lililofungua uwezekano huo wazi lilikuwa ni wazo la Kigiriki linaloingia katika dhana ya Kiyahudi-Kikristo kuhusu Mungu kama muumba mwenyezi. Sasa, Imani ya Mitume ni mojawapo ya maungamo ya kwanza kabisa ya Kikristo. Ninaamini katika Mungu Baba, muumba mwenyezi.

Sasa, hakuna Mgiriki angeweza kusema hivyo. Plato hangeweza. Mwenyezi? Muumba? Naam, demiurge.

Lakini Mwenyezi Mungu? Unaona ? Hapana, mara moja, mstari wa kwanza kabisa wa Imani ya Mitume unadai kwamba Mungu ndiye chanzo bora cha uumbaji. Unaona ? Lo, hilo lilikuwa mapinduzi! Unaona ? Naam, itabidi tuzungumzie hilo tunapofikia. Litakuwa na athari kubwa kwa kila mada nyingine.

Inazalisha mgongano wa mitazamo ya ulimwengu katika nyakati za Mababa wa Mungu. Uasili, uwili, upantheisti, Uyahudi-Kikristo. Ndiyo.

Sawa. Mtu mmoja ambaye ni Aristotle sana leo, na ameandika mengi kuhusu Aristotle, ni mtu anayeitwa Henry Veitch, ambaye alifundisha kwa miaka mingi katika Chuo Kikuu cha Indiana, kisha huko Georgetown, na sasa amestaafu. Mtu mkarimu sana.

Yeye ni Mkristo, mtu mwenye moyo mkunjufu sana. Lakini anasisitiza, anapozungumzia Mungu wa Aristotle, kwamba Aristotle anatuambia kwamba mwanadamu si kipimo cha vitu vyote. Miungu.

Na nadhani inahitaji mtu kama Mkristo kuona hilo na kusema waziwazi. Ndiyo, kama unamkumbuka yule mjanja aliyesema mwanadamu ndiye kipimo cha vitu vyote. Hapana, Aristotle anasema waziwazi kwamba yeye sivyoye.

Mungu ndiye. Na anasema kwamba lengo muhimu zaidi tunalofanya mambo si sisi wenyewe, kwa sababu sisi si vitu muhimu zaidi katika ulimwengu. Kwa hivyo hii inahusu matokeo ya kimaadili, lakini lengo kuu la mwanadamu si uhalisia wa mwanadamu.

Ingawa katika uhalisia, katika uhusiano na Mungu, kunaweza kuwa na uhalisia. Lakini Mungu ndiye mwisho wetu mkuu. Naam, Aristotle anaona aina hiyo ya mwelekeo.

Naam, hebu tuone. Nataka sasa nianze kutoka kwenye metafizikia ya Aristotle, ikiwa ni pamoja na theolojia yake ya asili, ili kuangalia mantiki na epistemolojia yake. Na hili litakuwa fupi kiasi, lakini nadhani ni muhimu sana.

Kwa njia ya utangulizi, acha nieleze hili: Maandishi ya Aristotle kuhusu mantiki na epistemolojia yalikusanywa pamoja na wafafanuzi wake na wanafunzi baada ya kifo chake, chini ya rubriki ya jumla, organon, ambayo inamaanisha mbinu tu. Sawa. Na ndani ya organon, unapata aina mbalimbali za kazi.

Mmoja aliitwa Kategoria . Nyingine kuhusu Ufasiri. Nyingine, Uchanganuzi wa Awali .

Mwingine, Uchanganuzi wa Baadaye . Mwingine, Mada. Na mwishowe, Ukanushi wa Kinadharia.

Sasa, katika mkusanyiko wetu tunayo machache tu kutoka kwa Kategoria na kidogo kutoka kwa Uchanganuzi wa Baadaye . Lakini wacha nionyeshe tu mada ya jumla ya kila moja. Ili uweze kuona anuwai ya kile alichokuwa akifanya.

Kategoria hizo zinashughulikia jinsi maneno, maneno, na istilahi zinavyofanya kazi katika mawazo yetu. Nitarudi kwenye hilo baada ya muda mfupi tu. Kwenye Tafsiri inashughulikia mantiki ya mapendekezo.

Sio masharti, bali mapendekezo. Na kama unavyojua sasa , mapendekezo ni kitu kinachothibitisha au kukataa kitu. Maoni yana umbo la S ni P au si P , kiima, kiarifu, kilichounganishwa na kopula.

Kutabiri kitu kuhusu mada. Kwa hivyo anazungumzia mantiki ya mapendekezo katika tafsiri yetu. Uchanganuzi wa Awali unaenda hatua moja zaidi na kuzungumzia mantiki ya silojia.

Bila shaka, silojia huundwa na mapendekezo. Kama vile mapendekezo yameundwa na istilahi. Unaona.

Kwa kawaida, silojia ina dhana kuu, dhana ndogo, na hitimisho. Kutoka kwa uhusiano wa kimantiki ambao unapata hitimisho, pendekezo. Kwa hivyo anaendeleza mpango wake wa kimantiki, mfumo wake wa kimantiki, ambao umedumu tangu siku hiyo hadi leo.

Mantiki ya Aristotle bado ni mantiki ya msingi inayofundishwa katika kozi za mantiki. Na ndiyo msingi wa maendeleo mengi ya kimantiki ya baadaye. Katika Uchanganuzi wa Baadaye , anazungumzia kile anachokiita hoja za kisayansi.

Hivi ndivyo tunavyofikia dhana yetu ya kwanza . Tunawezaje kujua kwamba dhana yetu ya kwanza, dhana ya msingi, ni kweli? Hilo ni muhimu sana.

Katika Mada, anazungumzia kuhusu dialektiki. Hiyo ilikuwa kazi ya awali iliyoandikwa kabla ya kugundua silojia. Lakini inahusu aina za hoja za dialektiki, zenye thamani kwa mjadala , na kadhalika.

Hutumika katika ufasaha. Na Ukanushaji wa Kisophisti unahusu makosa ya kimantiki ambayo wasophisti, anafikiri, hufanya bila kukusudia. Katika kile wanachofanya.

Kwa hivyo, kweli, una kitabu kizima cha kimantiki katika Organon. Na kama hakikuandikwa kwa njia ya kuchosha sana, angalau kusoma kwa njia ya kuchosha, labda kingekuwa kitabu kizuri cha kimantiki. Na vitabu vingi vya utangulizi wa kimantiki vina aina hiyo ya muhtasari wa sura.

Au kitu kama hicho. Sasa, nataka kusema maneno machache, hata hivyo, kuhusu kategoria hizo. Kwa sababu tumetaja hilo hapo awali, na una chaguo kutoka kwa kategoria zilizo kwenye ukurasa wa 282.

Kwa kurasa tano hivi. Na uteuzi nataka uusome kwa uangalifu. Kwa kweli, ni sehemu ya ufunguzi.

Uteuzi. Katika nyenzo za Aristotle. Na unapaswa kunishukuru kwa kutofungua mjadala wetu kuhusu Aristotle na hilo.

Nadhani ungekuwa umekata tamaa, ukijiuliza kwa nini hili lilikuwa muhimu duniani. Labda kuchoka. Na kadhalika.

Metafizikia inavutia zaidi. Lakini katika kategoria, kuna mambo kadhaa ambayo nataka uyaone. Mojawapo ni jinsi anavyotumia maneno kama spishi, jenasi, na tofauti.

Sasa, kuna maneno sanifu katika siku zetu. Lakini ni Aristotle aliyeanzisha aina hiyo ya uainishaji wa vitu katika spishi. Uainishaji wa spishi katika jenasi kubwa.

Jenasi ya umoja. Na familia na makundi makubwa na kadhalika. Kwa hivyo hii ndiyo njia yake ya uainishaji.

Tofauti hurejelea sifa muhimu zinazotofautisha spishi moja kutoka kwa nyingine. Ambazo hutofautisha jenasi moja kutoka kwa nyingine. Kwa hivyo Aristotle anapozungumzia wanadamu kama wanyama wenye akili au wanyama wa kijamii, anafanya vyote viwili.

Ndani ya jenasi ya wanyama, kinachotofautisha spishi ya binadamu ni busara na ujamaa. Hizo ndizo tofauti. Ni nini kinachotofautisha spishi ya binadamu na spishi zingine za wanyama?

Kwa hivyo hiyo ndiyo istilahi yake. Na utagundua kuwa istilahi ni muhimu anapoanza kuuliza jinsi tunavyojua dhana halisi ya kwanza. Kwa sababu isipokuwa unajua ukweli kuhusu jenasi au spishi fulani, huwezi kuhitimisha chochote kuhusu kitu kingine chochote katika jenasi au spishi hiyo.

Unaona ? Unawezaje kubishana kuhusu kuwa isipokuwa unajua kitu kuhusu asili ya kuwa? Unawezaje kubishana kuhusu wanadamu na kile kilicho kizuri kwao, kimaadili, isipokuwa unajua kitu kuhusu tofauti ya wanadamu? Ni nini kinachowafanya wawe wanadamu? Unaona ? Kwa hivyo ili Kupata msingi anaohitaji, ni lazima aelewe kiini, asili , cha aina za vitu atakavyozungumzia. Hilo ndilo jambo la kwanza. Pili, katika Sura ya 4, kwenye 283, anarudi kwenye kategoria mbalimbali ambazo mwanzoni tulikutana nazo katika metafizikia kama kategoria za viumbe.

Hapa tu ndipo zinapotambulishwa kama kategoria za mawazo. Na anatoa waziwazi orodha anayotaka kwenye 283, Sura ya 4, ya mambo yaliyosemwa bila mchanganyiko, yenyewe kama maneno. Kila moja inaashiria mojawapo; neno lolote litaashiria mojawapo ya haya.

Ama kiini, au ubora, au sifa fulani, au uhusiano, jamaa, au wapi , au lini, au kuwa katika nafasi, au kuwa, au kufanya, au kuathiriwa. Kategoria za Aristotle. Na hoja yake itakuwa, katika hoja ya kimantiki, hubadiliki katikati ya majadiliano kutoka kategoria moja hadi nyingine.

Unaona ? Katika karne ya 20, baadhi ya wanafalsafa wa Uingereza katika miaka ya 1950 walianza kuwashutumu watu kwa kufanya makosa ya kategoria. Kosa la kategoria ni pale, katikati ya majadiliano, unapobadilisha kategoria. Mfano halisi ulikuwa wakati Gilbert Ryle alipoita uwili wa akili-mwili wa Descartes, viumbe viwili, akili na mwili, kosa la kategoria.

Mwili, bila shaka, ni kitu. Hiyo ndiyo kategoria sahihi hapo. Lakini kuzungumzia akili kama kitu, kitu, badala ya ubora au utendaji tu, ni kosa la kategoria.

Na kwa hivyo tatizo zima la akili na mwili hutokana na kosa la kategoria, kulingana na Gilbert Ryle. Aristotle ana wasiwasi kwamba katika mlolongo wa hoja, unaweka maneno yako yakiwa na maana sawa, badala ya kuyabadilisha na kuyapotosha. Sasa, baadhi yenu mmesikia mfano wangu ninaoupenda zaidi hapo awali.

Inaendelea hivi. Nakupenda, kwa hivyo mimi ni mpenzi. Ulimwengu wote unampenda mpenzi.

Ninyi ni ulimwengu wote kwangu; mnanipenda. Sasa, jamani, haifanyi kazi, kimantiki au kwa njia nyingine yoyote. Lakini angalia kosa la kupinga, kutumia neno moja katika maana mbili tofauti, linahusika katika neno hilo, na linafanya kazi kama neno moja, ulimwengu wote.

Ulimwengu wote unapenda mpenzi, ujumlishaji wa kimajaribio. Wewe ni ulimwengu wote kwangu, hukumu ya thamani. Sawa? La pili ni neno la thamani.

La kwanza ni neno la kitu. Kosa la kategoria. Sawa? Kategoria zinazochanganya.

Sasa hiyo ndiyo aina ya kosa ambalo anataka kuepuka kwa kutaja, ukitaka neno la kati katika silojia, kiungo kati ya mapendekezo, lisimame imara, lazima liwe na maana sawa mara zote mbili. Huwezi kubadilisha kategoria. Kwa hivyo ni sehemu ya kifaa chake cha kimantiki, basi, kuanzisha kategoria hizo.

Kisha, katika sura ya tano, anarudi kwenye maana mbili za neno dutu. Unakumbuka hilo? Dutu kuu na dutu ya pili. Na ikiwa umesahau tangu wiki iliyopita, dutu kuu ni maelezo, dutu ya pili ni maumbo.

Kwa hivyo anafanya aina hiyo ya kitu, akikipanga na kufafanua tofauti hiyo ya msingi, ya sekondari katika nyenzo tulizo nazo kutoka kwa kategoria. Sasa, ninachotaka kuzingatia hasa ni uchanganuzi wa nyuma . Na hili ni jambo muhimu.

Muhimu zaidi. Acha niseme tena, kwa ufupi tu, kisha tutaizungumzia zaidi wakati ujao. Tatizo analokabiliana nalo ni jinsi tunavyoweza kujua ukweli usiobadilika kwa uhakika. Ukweli usiobadilika kuhusu makundi ya mambo, ukweli wa jumla.

Sasa , ni wazi, ikiwa unataka kujua ukweli fulani wa jumla kuhusu spishi, unachohitaji kufanya ni kujua kitu kuhusu asili muhimu ya spishi hiyo. Ni tofauti. Ni kiini chake.

Ni umbo. Kwa hivyo swali ni, unawezaje kujua fomu? Unawezaje kujua fomu? Kwa sababu unataka mawazo yako yawe kuhusu fomu. Asili muhimu ya kitu.

Ili kupata hitimisho zaidi linalofuata kwa uhakika sawa. Sasa, anabadilisha uwezekano. Je, tunaweza kujua maumbo kwa uchunguzi wa hisia tu? Hapana, kwa nini isiwe hivyo? Ndiyo, uchunguzi wa hisia unatupa maelezo tu, na mtazamo wa hisia wa maelezo unahusiana na pembe ya maono na mambo mengine mengi.

Kwa hivyo, uchunguzi wa hisia haukuelezi kuhusu maumbo. Vipi kuhusu maarifa ya asili? Pendekezo la Plato. Naam, unaona, hilo lilikuwa chaguo zuri kwa Plato.

Fikra nzuri, Plato. Kwa sababu ikiwa maumbo ni ya kupita kiasi na uliyajua katika ulimwengu mwingine katika kuwepo hapo awali, kiasi kwamba kumbukumbu yao imefichwa katika fahamu yako ya ndani, basi ni ya asili. Fikra nzuri, Plato.

Lakini Aristotlele hafikirii kwamba maumbo hayo ni ya kupita kiasi na hafikirii kwamba ulikuwa na uhai uliopita ulipoyajua. Kwa hivyo maarifa ya ndani ya Plato hayasaidii. Ikiwa ni ya asili, tungetarajia watu wayajue, lakini hayajui.

Basi tunawezaje kujua aina hizi?